

Nr 306.

Av herrar **Johansson, Johan Bernhard, m. fl.**, i anledning av
Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till lantbruksstyrelsen m. m.

I proposition till riksdagen, nr 234, angående anslag till lantbruksstyrelsen m. m. har Kungl. Maj:t föreslagit, bland annat att avföra befattningen såsom byrådirektör för trädgårdsärenden från lantbruksstyrelsens ord. stat samt att den nuvarande statskonsulentinstitutionen i överensstämmelse med jordbruksutredningens förslag avvecklas och att de nuvarande fyra statskonsulenterna uppföras på övergångsstat med skyldighet för dem att tillsvidare tjänstgöra å byrå inom lantbruksstyrelsen.

I sitt anförande till statsrådsprotokollet vid avlåtande av nämnda proposition uttalar vederbörande departementschef, att ett av motiven för inrättande av en ordinarie byrådirektörsbefattning för trädgårdsärenden inom lantbruksstyrelsen varit, att styrelsens lantbruksbyrå hade så stor arbetsmängd, att dess arbetskrafter endast med stor svårighet kunde nöjaktigt handlägga förekommande ärenden i rätt tid. Genom anställande av en särskild föredragande för trädgårdsärenden avsågs sålunda att åstadkomma en viss avlastning av lantbruksbyråns, enkannerligen byråchefens, arbetsbörda.

Då genom den av Kungl. Maj:t föreslagna uppdelningen av nuvarande lantbruksbyrån på två byråar styrelsens arbetskrafter för beredning av de till nämnda byrå hörande ärenden skulle komma att icke oväsentligt ökas, förutsatte departementschefen, att lantbruksstyrelsen i fortsättningen icke skulle sakna erforderlig arbetskraft för att kunna ägna trädgårdsnäringen sitt verksamma stöd. Därmed förfölle enligt departementschefens förmenande ett av de skäl, som ursprungligen anfördes för befattningens inrättande. Emellertid förefunnos även andra, minst lika starka skäl för lantbruksstyrelsens utrustande med en särskild föredragande för trädgårdsnäringen. Sålunda anfördes uti ett av särskilt tillkallade sakkunniga den 16 mars 1918 avgivet betänkande rörande åtgärder för främjande av trädgårdsodlingen m. m., att trädgårdsodlingen, som dittills saknat särskild målsman inom den centrala statsförvaltningen, enligt de sakkunnigas mening vore av sådan betydelse, att den från statens sida vore förtjänt av det kraftigaste stöd. Vad denna odling mest och kännbarast hade saknat, vore just målmedveten ledning från statens sida. En stark opinion från trädgårdsnäringens utövare, som tog sig uttryck i en framställning i ämnet från ordförandena i ett antal sammanslutningar på trädgårdsodlingens område, krävde också en särskild målsman för denna odling inom den statliga administrationen.

Såväl jordbruksutredningen som lantbruksstyrelsen äro också, såsom framgår utav förevarande proposition, fullt eniga därom, att en särskild föredragande för trädgårdsärenden inom styrelsen är erforderlig och nödvändig för ett rätt tillvaratagande av trädgårdsnäringens intressen. Såsom skäl härför har anförts icke endast trädgårdsnäringens omfattning och ekonomiska betydelse för landet utan framför allt dess från jordbruksnäringen i allmänhet artskilda natur, som påkallar en specialutbildad fackman på detta område inom styrelsen. Visserligen hava jordbruksutredningen och lantbruksstyrelsen icke haft samma uppfattning beträffande ifrågavarande byrådirektörs placering inom styrelsen, i det att jordbruksutredningen velat placera honom på undervisningsbyrån, då däremot lantbruksstyrelsen ansett samma befattning böra tillhöra lantbruksbyrån. Sistnämnda fråga synes emellertid vara av mera instruktionsmässig karaktär och därför icke påkalla något bestämt avgörande från riksdagens sida. Huvudsaken synes oss vara, att en särskild föredragande i byrådirektörs ställning fortfarande kommer att finnas inom lantbruksstyrelsen, och få vi med avseende härå åberopa, vad jordbruksutredningen och lantbruksstyrelsen var för sig härutinnan anfört. För vår del begränsa vi oss att här endast uttala, att det knappast kan förväntas, att byråchefen på lantbruksbyrån skall, förutom sin allmänna sakkunskap på jordbruksområdet, även behärska de mångfaldiga och speciella problem, som inom statsförvaltningen kunna ifrågakomma inom trädgårdsodlingens område. Då härtill kommer att trädgårdsodlingen under senare år nått en stark utveckling äro vi övertygade därom, att denna näring alltjämt behöver en särskild kraft inom statsförvaltningen, som har till speciell uppgift att tillvarataga dess intressen.

Beträffande statskonsulenterna anföra såväl departementschefen som jordbruksutredningen, att numera en väsentlig förskjutning ägt rum i dessa tjänstemäns arbetsuppgifter, i det att deras ursprungliga åligganden såsom instruktörer och undervisare på husdjursavels och mejerihanteringens områden ute i landet alltmer trängts i bakgrunden och de i stället fått karaktär av byråtjänstemän i lantbruksstyrelsen. Statskonsulenternas konsulterande verksamhet hade på senare tid till övervägande del övertagits av hos hushållningssällskap och avelsföreningar anställda konsulenter. Härigenom hade de motiv, som på sin tid föranledde inrättande av ifrågavarande tjänster, numera nästan helt och hållit bortfallit.

Sant är otvivelaktigt, att så småningom en viss omläggning uti statskonsulenternas verksamhet ägt rum, men det synes dock böra uppmärksammas, att denna omläggning står i full överensstämmelse med den av statsmakterna år 1918 beslutade omorganisationen av statskonsulentbefattningarna, varigenom nya och väsentligt vidgade uppgifter tillagts dessa. Fråga uppstår därför, huruvida icke dessa nya uppgifter kunna under de ändrade förhållanden, som nu råda särskilt med hänsyn till hushållningssällskapens och avelsföreningarnas konsulentverksamhet, anses vara lika

betydelsefulla för landets jordbruk som den ursprungliga konsulentuppgiften. Enligt vår mening äro statskonsulenterna till lika stor nytta för det svenska jordbruket nu som tidigare, ehuru deras verksamhet delvis ändrat karaktär. Ifråga om statskonsulenternas nuvarande arbetsuppgifter få vi åberopa vad lantbruksstyrelsen därom anfört i sitt utlåtande i ämnet, som finnes refererat å sid. 68 och följande i propositionen.

För vår del få vi här särskilt peka på den statskonsulenterna inom husdjursaveln åliggande uppgiften att utöva ledningen av vederbörande avel samt att verka för att, så långt möjligt och i den mån de lokala förhållandena det medgiva, ensartade bedömningsgrunder tillämpas vid premieringsarbetet och stamboksföringen inom olika distrikt och raser, varigenom önskvärd jämnhet och likformighet i avelsmaterialet kunna uppnås. Då det utan vidare torde vara uppenbart, att premieringsarbetet och stamboksföringen förfela sitt syfte, därest olika bedömningsgrunder komma till användning inom olika premieringsdistrikt och raser, är det tydligt, att en sammanhållande kraft erfordras. I detta avseende hava statskonsulenterna allt fortfarande en betydelsefull uppgift att fylla.

Det har anmärkts, att statskonsulenterna alltmer inriktats på byråarbete i lantbruksstyrelsen. Å andra sidan kan det dock icke bestridas, att de fortfarande taga en verksam del i det praktiska avelsarbetet uti orterna. Enligt vår uppfattning är det snarast en förtjänst, att deras verksamhet icke ensidigt inriktats på det ena eller andra slaget utav arbete, utan att på detta sätt en säkerligen å ömse håll befruktande växelverkan ägt rum mellan den praktiska verksamheten och den statliga förvaltningen. Det är tack vare statskonsulenterna, som det blivit möjligt för lantbruksstyrelsen att stå i en relativt livlig kontakt med jordbruksnäringens utövare, och det vore att beklaga, därest denna kontakt skulle upphöra eller i varje fall minskas.

Då man nu såsom huvudsakligt motiv för statskonsulenternas avskaffande synes vilja anföra den omständigheten, att deras konsulterande verksamhet numera icke har samma betydelse som förr, måste det emellertid för frågans mera fullständiga belysande påpekas, att stor skiljaktighet råder i detta avseende mellan de olika statskonsulenterna. Sålunda biträder statskonsulenten i får- och getskötsel fortfarande i stor utsträckning den enskilde djurägaren med råd och upplysningar ifråga om avelsarbetets bedrivande. Detta är också, om än icke i lika hög grad, fallet med statskonsulenten i svinskötsel. Beträffande båda dessa befattningshavare torde kunna sägas, att de fortfarande ha en uppgift att fylla genom att tillhandagå djurägarna med råd och upplysningar inom respektive avelsgrenar. För statskonsulenten i boskapsskötsel däremot har den konsulterande verksamheten avsevärt minskats, varmed ingalunda sagts, att denna befattning därför vore mindre betydelsefull. Tvärtom har han andra betydelsefulla uppgifter att fylla. Förutom de allmänna uppgifter ifråga om nötkreatursaveln, som ovan antytts, må här särskilt erinras därom,

att denne statskonsulent i stor utsträckning tages i anspråk för ledningen av den för en ekonomisk boskapsskötsel synnerligen viktiga kontrollverksamheten.

Genom statskonsulenternas avskaffande skulle dessas uppgifter beträffande stamboksföringen och även i viss mån beträffande premieringsarbetet överflyttas på vederbörande avelsföreningar. Vid sådant förhållande uppstår frågan, huruvida de olika djurslagens och rasernas avelsföreningar äro beredda att nu omedelbart övertaga dessa uppgifter. Är det för avelsföreningarna möjligt att utan bidrag av staten själva svara för de med ifrågavarande arbetsuppgifters övertagande förenade kostnaderna? Så torde knappast vara förhållandet, åtminstone beträffande avelsföreningarna för svin och får.

Jordbruksutredningen har i sitt betänkande förutsatt väsentligt ökade statsunderstöd till avelsföreningarna såsom en nödvändig följd av deras övertagande av stamboksföringen och vissa andra uppgifter i anledning av statskonsulentbefattningarnas indragning. På denna viktiga punkt har emellertid jordbruksministern icke gjort något som helst uttalande.

Med det nu senast sagda ha vi velat framhålla, att ytterligare utredning torde vara erforderlig, innan riksdagen överhuvud kan taga definitiv ställning till denna fråga. Emellertid kunna vi icke underlåta att ifrågasätta, huruvida det kan anses vara förenligt med klok hushållning att helt avkoppla de nuvarande statskonsulenterna från dessa uppgifter, för vilka de särskilt utbildats och som de på grund av vunnen erfarenhet måste anses äga goda förutsättningar att sköta, och i stället sysselsätta dem med varjehanda byråarbete, för vilket de kanske sakna håg och fallenhet, samtidigt som staten eventuellt lämnar bidrag till avelsföreningarna för samma uppgifters fyllande, måhända genom mindre kvalificerade tjänstemän.

Såsom av det ovanstående torde framgå, äro vi av den uppfattningen, att statskonsulentinstitutionen bör bibehållas. Under alla förhållanden synes det angeläget, att de nuvarande statskonsulenterna få kvarstå med oförändrade arbetsuppgifter, så att staten, då konsulenterna i allt fall på grund av sin ordinarie ställning äro tillförsäkrade oavkortade löneförmaner, kan på tillfredsställande sätt utnyttja deras arbetskraft och speciella sakkunskap.

I sistnämnda hänseende förtjänar att beaktas det av lantbruksstyrelsen framförda alternativa förslaget, att staten för och ordinarie förslagsanslaget till statskonsulenterna visserligen bibehållas oförändrade, men att en anteckning göres till statbestämmelserna därom, att statskonsulentbefattning icke finge vid inträffande vakans återbesättas med ordinarie innehavare, förrän Kungl. Maj:t efter verkställd utredning — eventuellt efter riksdagens hörande — därtill lämnat tillstånd. Härigenom kommer frågan om statskonsulentbefattningarnas fortsatta behövlighet att hållas öppen.

Vad här ovan anförts om statskonsulenternas fortsatta bibehållande gäller särskilt de tre husdjurskonsulenterna.

Beträffande statskonsulentbefattningen i mejeriskötsel föreslår Kungl. Maj:t att denna ersättes med en byråinspektörsbefattning i samma lönegrad och med i stort sett samma arbetsuppgifter, som ålegat statskonsulenten.

Då det här sålunda mera är fråga om befattningens benämning, synes denna angelägenhet icke böra tillskrivas någon större betydelse.

För den händelse vårt nu framförda förslag om statskonsulenternas bibehållande godtages, blir den av Kungl. Maj:t föreslagna byråinspektören för husdjursskötsel obehövlig, varigenom den av Kungl. Maj:t föreslagna ordinarie staten för lantbruksstyrelsen kan minskas med motsvarande belopp. Det synes ock i viss mån egendomligt, att denna tjänst redan nu uppföres å styrelsens ordinarie stat, trots att den icke skulle få besättas, förrän de nuvarande statskonsulenterna i boskapsskötsel lämnat sina tjänster, d. v. s. först om 20 å 25 år.

Under återopande av vad sålunda anförts få vi hemställa,

att riksdagen måtte avslå Kungl. Maj:ts förslag om avförande från lantbruksstyrelsens stat av befattningen såsom byrådirektör för trädgårdsärenden liksom ock om indragning av statskonsulentbefattningarna och avförande ur riksstaten av det under nionde huvudtiteln uppförda ordinarie förslagsanslaget till statskonsulenter och deras biträden.

Stockholm den 31 mars 1933.

J. B. Johansson.

Israel Lagerfelt.

M. Svensson.

Uno Wijkström.

Carl Bengtsson.

Hj. Halvarsson.

